AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 23.08.2005
COM(2005) 385 végleges

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK 2004. ÉVI HITELNYÚJTÁSI ÉS HITELFELVÉTELI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

{SEC(2005) 1053}

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés ... 3

1. 2004. ÉVI KÖLCSÖNFELVÉTELI TEVÉKENYSÉG ... 3

2. HITELNYÚJTÁS NEM TAGÁLLAMOK SZÁMÁRA ... 4

2.1. Áttekintés ... 4

2.2. A Közösség makroszintű pénzügyi támogatása ... 4

2.3. EBB kölcsönök 2004-ben Közép- és Kelet-Európa, a mediterrán térség, Ázsia és Latin-Amerika, valamint a Dél-afrikai Köztársaság részére ... 5

2.3.1. Az EBB célkitűzései és prioritásai ... 5

2.3.2. Hitelnyújtási tevékenység ... 6

2.3.3. Kockázatmegosztás ... 6

2.3.4. Együttműködés más intézményekkel ... 7

2.4. A Loméi/Cotonoui Egyezmények tagjai – hitelnyújtási tevékenység ... 7

3. A HITELNYÚJTÁS HATÁSA A KÖLTSÉGVETÉSRE ... 7

3.1. Költségvetési kezességvállalások ... 7

3.2. Kamattámogatások ... 8

3.3. Kockázati tőke ... 9

BEVEZETÉS

A Tanácsnak az Európai Közösségek különböző hiteleszközeit létrehozó határozatai előírják, hogy a Bizottság évente tájékoztassa a Tanácsot és a Parlamentet az eszközök felhasználásáról.

A Közösségen kívülre irányuló hitelnyújtási tevékenységgel kapcsolatban az 1997-ben és 2000-ben elfogadott határozatok[1] előírják a Bizottság számára, hogy éves gyakorisággal tájékoztassa a Tanácsot és a Parlamentet az Európai Beruházási Bank (EBB) által közösségi költségvetési garanciával Közép- és Kelet-Európának, a mediterrán országoknak, Latin-Amerikának, Ázsiának és Dél-Afrikának nyújtott kölcsönök helyzetéről. Ugyanezen kötelezettségeket további határozatokra is kiterjesztették (a határozatokra való hivatkozások listáját a 4. lábjegyzet tartalmazza).

A fenti tájékoztatási követelmények teljesítése érdekében e jelentés valamennyi érintett terület esetében leírja a hitelnyújtási műveleteket. A hitelnyújtási tevékenységről alkotott kép teljessé tétele érdekében a jelentés rövid összefoglalást is tartalmaz a Közösség által a harmadik országoknak nyújtott makroszintű pénzügyi támogatásról, valamint a közösségi kölcsönökhöz kapcsolódó kamattámogatásokról és garanciákról. Információt tartalmaz továbbá az Euratom hitelezési tevékenységéről is.

E jelentés táblázatai a Bizottság egy munkadokumentumában kerültek közzétételre. A szövegben a táblázatokra történő hivatkozások a (mellékletként csatolt) munkadokumentumra vonatkoznak.

1. 2004. ÉVI KÖLCSÖNFELVÉTELI TEVÉKENYSÉG

A Tanács által megállapított hitelnyújtási tevékenységek finanszírozása érdekében a Bizottság jogosult az érintett Közösség (ESZAK, EK, Euratom) nevében a tőkepiacon kölcsönöket felvenni. Minthogy azonban az új közösségi eszköz (NCI) keretét teljes egészében felhasználták, és az ESZAK-Szerződés 2002-ben lejárt, 2004-ban ezen eszközök keretében nem történt kölcsönfelvétel. Makroszintű pénzügyi támogatás céljából 2004-ben egy kölcsönfelvétel történt – a Bosznia és Hercegovinának nyújtott hitel finanszírozására. Az Euratom hiteleszköz keretében két kölcsönfelvételre került sor, mégpedig egy bolgár atomerőműnek nyújtandó hitel finanszírozása céljából.

Az említett tényezők ellenére az Európai Közösségek és az EBB teljes kölcsönfelvétele 2004-ben 18,8 %-kal 49,9 milliárd euróra nőtt, szemben az előző évi 42,1 milliárddal (lásd az 1.1. táblázatot), ami elsősorban az EBB által felvett kölcsönök növekedésének tudható be.

A visszafizetéseket, törléseket, valamint az árfolyam-ingadozásokat figyelembe véve 2004. december 31-én a fennálló kölcsönök teljes összege 216,6 milliárd euró volt, ami 10,3 %-os növekedést jelent 2003-hoz képest (lásd az 1.2. táblázatot).

A kölcsönök pénznemek szerinti megoszlása (lásd az 1.3. táblázatot) az euróban felvett kölcsönök összes kiutaláson belüli arányának csökkenését mutatja a 2003. évi 54,9 %-ról

[1] A 97/256/EK határozat az első globális megbízásról és a módosított 2000/24/EK határozat a második megbízásról.

2004-ben 44,9 %-ra, ezzel egy időben a Közösség más valutáiban történt kiutalások 19,1 %-ról 13,0 %-ra csökkentek. A Közösségen kívüli valuták teljes kölcsönfelvételen belüli aránya 26,0 %-ról 42,0 %-ra növekedett. Az amerikai dollárban történt kiutalások az erőteljes piaci kereslet, igen alacsony kamatszint és gyengülő USD/euro átváltási árfolyam hatására 23 %-ról 41,6 %-ra nőttek.

Az alacsony kamatlábak, valamint a gazdasági és pénzügyi bizonytalanságok miatt az európai intézmények továbbra is a változó kamatozású kölcsönöket részesítették előnyben. 2004-ben valamennyi kölcsön változó kamatozású volt, szemben a 2003-as 99,3 %-os arányukkal.

Az új közösségi eszköz alá tartozó utolsó kölcsön 2004 végére teljes egészében törlesztésre került.

2. HITELNYÚJTÁS NEM TAGÁLLAMOK SZÁMÁRA[2]

2.1. Áttekintés

A Közösséggel együttműködési szerződést kötött, tagsággal nem rendelkező államok pénzügyi támogatása az érintett földrajzi területtől és a kitűzött céltól függően különböző formákban történik. Ha a Közösség valamely ország makrogazdasági egyensúlyának helyreállításához kíván segítséget nyújtani, az általában bilaterális hitelnyújtás formájában valósul meg (makroszintű pénzügyi támogatás, vagy a fizetési mérleg helyreállítását célzó támogatás). A Bizottság ezeket a pénzügyi műveleteket a Tanács határozatainak megfelelően hajtja végre.

Más esetekben a hitelnyújtás az egyes projektek közvetlen finanszírozása formájában, vagy bankoknak nyújtott átfogó kölcsön révén történik, ez utóbbi esetben a bankok folyósítják az összegeket a kisebb léptékű helyi projektekhez. Ezeket a kölcsönöket az EBB szokásos feltételei szerint, általában a közösségi költségvetés garanciájával nyújtja.

Az Euratom hiteleszköz a tagállamokban és egyes, a határozat idején tagsággal nem rendelkező országokban (Örményország, Bulgária, Cseh Köztársaság, Magyarország, Litvánia, Románia, Oroszország, Szlovákia, Szlovénia és Ukrajna) végrehajtott finanszírozási műveletekhez áll rendelkezésre.

A Közösség által végrehajtott hitelnyújtási tevékenységgel érintett földrajzi régiók felsorolását a melléklet tartalmazza (lásd 2.1. táblázat).

2.2. A Közösség által nyújtott makroszintű pénzügyi támogatás

A kölcsönök formájában nyújtott makroszintű pénzügyi támogatás kivételes jellegű, és a nemzetközi közösség azon – a Bretton Woods-i egyezménnyel összhangban lévő – erőfeszítéseinek részét képezi, amelyek az egyes, átmeneti makrogazdasági nehézségekkel küzdő országok fizetési mérlegének támogatására irányulnak. A Közösség segítségnyújtása a földrajzi szempontból közeli régiókra, úgymint Közép- és Kelet-Európára, a Nyugat-Balkánra, valamint a Kaukázusra összpontosul. A hitelek folyósításának feltétele, hogy a

[2] A Közösségek nem nyújtottak hitelt a tagállamoknak. Mivel az új tagállamok csatlakozására 2004. május 1-jén került sor, ettől a naptól kezdve az ezen országoknak közösségi garanciával nyújtott hitelek nem minősülnek külső tevékenységnek.

kedvezményezett országok teljesítsék a makrogazdasági stabilizáció és a strukturális reform bizonyos célkitűzéseit. Ilyen körülmények között az egy-egy évben végrehajtott műveletek száma korlátozott, és nehéz az egymást követő években nyújtott támogatásokra vonatkozóan megalapozott összehasonlításokat tenni.

Az ezen eszköz keretében folyósított támogatások és kölcsönök felsorolása a mellékletben található (lásd a 2.2. táblázatot). Ezenfelül a Bizottság makroszintű pénzügyi támogatás harmadik országokban történő végrehajtásáról szóló éves jelentése[3] is tartalmaz erre vonatkozó információt.

2.3. EBB-kölcsönök 2004-ben Közép- és Kelet-Európa, a mediterrán térség, Ázsia és Latin-Amerika, valamint a Dél-afrikai Köztársaság részére[4]

A 2.3. szakasz tartalmazza a módosított 2004/24/EK tanácsi határozat 2. cikke szerint az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak benyújtandó 2004. évi éves jelentést.

2.3.1. Az EBB célkitűzései és prioritásai

A Bank 2004-ben is aktív volt **Közép- és Kelet-Európában**, bár az előcsatlakozási megállapodások alapján finanszírozásra jogosult országok száma a 2004. május 1-jei csatlakozást követően visszaesett. Ezt követően a Bank a továbbra is csatlakozó és tagjelölt státuszú országokban (Bulgária, Románia, Horvátország és Törökország) folytatta tevékenységét, a Nyugat-Balkán országaiban pedig számos ágazatban (infrastruktúra, KKV-k és mikrofinanszírozás, stb.) folytatta a beruházások támogatását.

2004-ben a Bank egyaránt folytatta az Oroszország balti-tengeri medencéjében kijelölt környezeti projektekhez egy speciális hitelakció keretében nyújtott hitelek folyósítását, valamint az Oroszországban és első ízben Belaruszban, Moldovában és Ukrajnában végzett műveletekre vonatkozó új megbízás előkészítését[5].

Az EBB kiemelten kezeli a hírközlési és energiaszektorok javítását, korszerűsítését és fejlesztését, különös tekintettel a közlekedési miniszterek páneurópai konferenciáján középtávú fejlesztési prioritásként meghatározott közúti és vasúti folyosókon alapuló transzeurópai hálózatokra (TENs).

Az EBB-projektekhez kapcsolódó környezetvédelmi témák, valamint a környezetvédelmi projektek, mint olyanok, elsőbbséget élveznek az érintett országoknak az EU jogrendszerével történő fokozatos harmonizálása során. Az EBB ezenfelül közvetlenül, vagy átfogó hiteleszközein keresztül támogatja a KKV-ket és más gazdasági kezdeményezéseket, elsősorban az FDI-t (külföldi közvetlen tőkebefektetés), különösen akkor, ha a projektek uniós partnereket is érintenek.

A **Földközi-tenger térségében** a Bank megbízás szerinti hiteltevékenysége főleg az euro-mediterrán beruházási hitel és partnerség (FEMIP) keretében történik, mégpedig elsősorban

---

[3] COM(2005) 245 és annak SEC(2005) 747 melléklete.

[4] Jogi alap: A Tanács 2000/688/EK, 2000/788/EK, 2001/777/EK és 2001/778/EK határozatokkal módosított 97/256/EK, 98/348/EK, 98/729/EK, 99/786/EK, 2000/24/EK határozata.

[5] A Tanács 2004. december 22-én (2005/48/EK) jóváhagyott egy új, 500 millió eurós megbízást, amely most kerül végrehajtásra.

az euro-mediterrán partnerség keretein belül, és célja az érintett országok gazdasági fejlesztésének támogatása. Az EBB hitelnyújtása egyedi beruházási projekteket, valamint – átfogó hitelmechanizmusain keresztül – kisebb projekteket és KKV-ket támogat, ugyanakkor erősíti a különböző országok pénzügyi szektorát.

A 2000 és 2007 közötti időszakra vonatkozó EuroMed II megbízásban szereplő hitelnyújtáson felül, valamint a Tanács felkérésére a Bank folytatta a saját forrásaiból, költségvetési garancia nélkül történő hitelnyújtást a mediterrán partnerségi hiteleszköz keretein belül.

Az EBB által a megbízása alapján saját forrásaiból nyújtott hiteleket kiegészítik a (környezetvédelmi ágazatban nyújtott hitelekhez adott) kamattámogatások, valamint az EBB által igazgatott, közösségi költségvetési forrásból származó kockázati tőke. Ezt 2003-ban egy műszaki támogatási célú FEMIP-támogatási alap létrehozása előzte meg, amely az Európai Bizottság által a MEDA-rendelet szerint nyújtott forrásokat használ.

2004-ben a FEMIP-et egy speciális, kibővített kockázatmegosztási költségvetési keret, valamint egy – más nemzetközi pénzügyi intézmények speciális társfinanszírozási alapjainak mintájára kidolgozott – vagyonkezelői alap létrehozásával erősítették meg.

A Törökországra vonatkozó speciális cselekvési program keretében folytatódott a hitelnyújtás, és a rendelkezésre álló forrásokat teljes mértékben kimerítették.

Ázsiában és Latin-Amerikában a Bank olyan projekteket finanszíroz, amelyekben mind az EU, mind az érintett országok érdekeltek, például az uniós projekttámogatókkal való társfinanszírozás, technológiatranszferek, valamint együttműködés az energia és a környezetvédelem terén.

A **Dél-afrikai Köztársaságban** a Bank célja az ország rekonstrukciós és fejlesztési programjának sikeres végrehajtásához történő hozzájárulás.

Az EBB 2000 óta vállalt tevékenységének összefoglalását a melléklet tartalmazza (lásd a 2.3.1. táblázat).

2.3.2. Hitelnyújtási tevékenység

Az országonkénti és szektoronkénti megoszlást a melléklet tartalmazza (lásd a 2.3.2. a)-d) pontokat).

2.3.3. Kockázatmegosztás

A módosított 2000/24/EK tanácsi határozat[6] az aláírt kölcsönök teljes összegének 65%-ára ír elő közösségi garanciát. A kockázatmegosztási megállapodás szerint a közösségi garancia a nem kormányzati kezességvállalással fedezett projektekhez nyújtott EBB-kölcsönök esetében csak a politikai kockázatra terjed ki, míg a kormányzati kezességvállalású projekthez adott

[6] A módosított 2000/24/EK tanácsi határozat felszólítja a Bankot, hogy „azt a célt tűzze ki maga elé, hogy az e határozat szerint nyújtott hiteleinek 30 %-ára a kereskedelmi kockázatot nem állami garanciából fedezze, amennyire lehetséges egyedi regionális megbízatás alapján. Ez a százalékos arány növekedhet, amennyiben lehetséges, és amennyire ezt a piac lehetővé teszi”. Az EBB 2004 során is folytatta a kockázatmegosztási célkitűzés elérésére irányuló törekvéseit.

kölcsönöknél a teljes kockázatra. Egyedi kölcsön esetében a Bank csak akkor veszi igénybe a közösségi garanciát, ha a kölcsönre vonatkozó projektgarancia nem kártalanította a Bankot.

A 2004. december 31-én fennálló kockázatmegosztást a melléklet tartalmazza (lásd a 2.3.3.a. és b. táblázatot), megbízásonkénti megosztásban.

2.3.4. Együttműködés más intézményekkel

A Bank tevékenysége az Unióhoz 2004. május 1-jén csatlakozott országokban a bővítésig, a jelenlegi csatlakozó és tagjelölt országokban pedig továbbra is a jelölt országok csatlakozásra történő felkészítését szolgáló EU-program keretében zajlik, különös tekintettel infrastruktúrájuknak az EU-val történő integrációját célzó pénzügyi befektetésekre, és a KKV-k támogatására. Ahol lehetséges, a projekteket más intézményekkel közösen finanszírozzák. Így a Bank tevékenysége a Bizottsággal, és ahol lehetséges, az érintett országokban működő nemzetközi pénzügyi intézményekkel történő szoros együttműködésben folytatott összehangolt fellépés részét képezi.

A Bank szorosan együttműködik a PHARE/ISPA-programmal, amellyel eredményes kapcsolatot épített ki, a kedvezményezett országok ezt igen nagyra értékelik. Amellett, hogy a PHARE a beruházások előkészítő szakaszában – a szükséges tanulmányok, valamint technikai segítségnyújtás formájában – gyakran nyújt támogatást az EBB-projektekhez, a Bank és a PHARE közötti együttműködés az infrastrukturális projektek közös finanszírozására is kiterjed.

Az EBB által 2004-ben finanszírozott projektekhez nyújtott társfinanszírozási hozzájárulásokat a melléklet tartalmazza (2.3.4.-2.3.6. táblázatok). A Bank előcsatlakozási hitelprogramja keretében, amely e jelentés hatályán kívül esik, további projektek kerültek társfinanszírozásra.

2.4. A Loméi/Cotonoui Egyezmények tagjai – hitelnyújtási tevékenység

Az AKCS/TOT-országokba irányuló EBB-hitelnyújtás teljes összege 2004-ben elérte a 440 millió eurót, amelyből 62 millió euro a Bank saját forrásaiból származott, 378 millió euro pedig kockázati tőkéből (lásd a 2.4. táblázatot)[7].

3. A HITELNYÚJTÁS HATÁSA A KÖLTSÉGVETÉSRE

A hitelnyújtási tevékenység hatást fejt ki az Unió költségvetésére, amikor közösségi garanciával, kamattámogatással, vagy más, a kölcsönadó számára a kockázatviseléshez hasonló különleges feltételekkel társul.

3.1. Költségvetési kezességvállalások

2004. december 22-én a Tanács határozatot hozott közösségi garancia megadásáról az Európai Beruházási Bank számára az Oroszországban, Ukrajnában, Moldovában és Belaruszban megvalósuló bizonyos típusú projektekhez nyújtott hitelekkel kapcsolatos

[7] Az EBB éves jelentése a cotonoui AKCS-EU partnerségi megállapodás beruházási hiteleszközéről http://www.eib.org

veszteségekre (2005/48/EK). A megnyitott hitelek általános felső határa 500 millió euro és az EBB kivételes, 100 %-os közösségi garanciát élvez.

2004. december 22-én a Tanács határozatot hozott a 2000/24/EK határozatnak az Európai Unió bővítésére és az európai szomszédságpolitikára figyelemmel történő módosításáról (2005/47/EK).

Az egyes térségek esetében a hitelek új felső határai a következők (euróban):

Délkeleti szomszédos országok	9,185 millió
Mediterrán országok	6,520 millió
Latin-Amerika és Ázsia	2,480 millió
Dél-afrikai Köztársaság	825 millió
Törökország	450 millió

Tehát a garancia általános felső határa 19 460 millió euro, és a Bizottság költségvetése az összeg 65 %-ára nyújt fedezetet (az előző megbízás 70 %-ával szemben). Az új határozat felszólítja az EBB-t, hogy ahol lehetséges, pénzügyi közvetítői útján találjon más (kereskedelmi) forrásokat a kezességvállalásra, és a felső határ 30 %-ában állapítja meg az elérendő arányt (az előző időszak 25 %-ával szemben).

A jelenlegi garanciaprogram 2007. január 31-én jár le, amennyiben a hitelek nem érik el a felső határt, hat hónappal automatikusan meghosszabbodik.

A Bizottság költségvetése fedezi továbbá a Törökországnak nyújtott, maximum 600 millió euro összegű kölcsön (TERRA) 65 %-át, amelyhez nem igényeltek kockázatmegosztást.

2004 során (az új megbízás ötödik évében) az EBB összesen 2 844 millió euro összegben írt alá hitelnyújtási megállapodást, így az új megbízás keretében nyújtott hitelek teljes összege 13 620 millió euróra emelkedett, ami a hitelplafon 70 %-át teszi ki, a kockázatmegosztás pedig az aláírt kölcsön-megállapodások 20,8%-ára terjed ki.

A garanciákkal kapcsolatos helyzet részletes bemutatását az általános költségvetésből nyújtott garanciákról szóló féléves bizottsági jelentés tartalmazza[8].

3.2. Kamattámogatások

Mind az Unión belül, mind azon kívül egy sor közösségi program keretében sor került kamattámogatásra. A Tanács felhívására a Bizottság általános értékelő jelentést készített ebben a tárgyban[9]. A legtöbb ilyen program már kifutott, és a továbbiakban nincs hatással a költségvetési kiadásokra. A melléklet 3.2. táblázata felsorolja a még folyamatban lévő programokat, valamint a vizsgálat tárgyát képező években fizetett kamattámogatás összegét.

---

[8] COM(2005) 306 és SEC(2005) 915.

[9] COM(2000)524, 2000. szeptember 6.

3.3. Kockázati tőke

A mediterrán országokkal kötött megállapodások és a Loméi Egyezmény értelmében az EBB kedvezményes kölcsönöket nyújtott, amelyek a futamidőre és az adósságkonszolidációra vonatkozó különleges feltételek következtében tőkebefektetésként kezelhetők. A mediterrán térségben folytatott műveleteket az általános költségvetésből finanszírozzák, az AKCS-országokban folytatottakat pedig az EFA költségvetéséből. A műveletek lebontását a melléklet tartalmazza (lásd a 2.4. táblázatot).